

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012 roku, uzupełnionym w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego kosztów postępowania postanowieniem z dnia 12 czerwca 2013 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa A. K. przeciwko Centrum Windykacji i (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. i (...) spółce akcyjnej z siedzibą w Ł. o zapłatę:

1. zasądził na rzecz powódki A. K.:

a) od pozwanego (...) S.A. w Ł. kwotę 50.000 zł,

b) od pozwanego Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. w Ł. kwotę 14.386,66 zł;

2. oddalił powództwo w pozostałej części;

3. zasądził na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu:

a) od pozwanego (...) S.A. w Ł. kwotę 1.290,56 zł,

b) od pozwanego Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. w Ł. kwotę 3.600 zł

z tym zastrzeżeniem, że zapłata przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego do wysokości dokonanej zapłaty;

4. nakazał pobrać od pozwanego Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 720 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu;

5. nakazał pobrać od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.469 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu;

6. odstąpił od obciążenia powódki kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa.

Powyższy wyrok zaskarżyły apelacją obie pozwane spółki.

Pozwana (...) S.A. w Ł. zaskarżyła powyższy wyrok w części zasądzającej od niej kwotę 50.000 zł, tj. w zakresie punktu 1 lit. a) sentencji, zarzucając Sądowi Rejonowemu:

I. naruszenie przepisów postępowania w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 248 § 1 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie wniosków dowodowych sformułowanych w piśmie procesowym pełnomocnika (...) S.A. (zwaną dalej (...)) datowanym na dzień 24 września 2012 r., które zmierzały do wykazania okoliczności mających bardzo istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy a mianowicie, miały dowieść, iż wobec braku spłat rat kredytu przez powódkę ze środków zgromadzonych na funduszu gwarancyjnym pozwanej (...), utworzonym w następstwie postanowień umowy agencyjnej zawartej pomiędzy pozwaną (...) a Bankiem (...) S.A. (zwanym dalej Bankiem), Bank pobrał środki pieniężne tytułem spłaty zadłużenia powódki A. K., co z kolei w pełni usprawiedliwiało wypełnienie weksła wystawionego przez powódkę, zgodnie z deklaracją wekslową,

2) art. 6 k.c. poprzez dowolne uznanie, iż powódka udowodniła okoliczności z których wywodzi skutki prawne, podczas gdy w toku niniejszego postępowania nie wykazano w żaden sposób, aby działanie pozwanych miało charakter bezprawny, zawiniony oraz w ogóle czy i w jaki sposób fakt prowadzenia egzekucji przez Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. znajdował przełożenie na stan majątkowy powódki,

3) art. 365 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie skutków implikowanych treścią przytoczonego przepisu wobec prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie 1 Nc 608/03 i posiadającego moc prawomocnego wyroku, a tym samym podważanie istnienia zobowiązania stwierdzonego przedmiotowym nakazem zapłaty i wywiedzenie w niniejszej sprawie, że rzekomo powódka nie posiadała zobowiązań wobec (...), które mogło stanowić podstawę wypełnienia wystawionego przez nią weksla i wprowadzenia go do obrotu w sytuacji, gdy przytoczony przepis wprost stanowi, że prawomocny wyrok ma moc wiążącą wobec innych sądów i organów Państwowych, co oznacza związanie sentencją orzeczenia stwarzającą określoną sytuacją prawną, tym bardziej, że powódka w żaden przewidziany w procedurze cywilnej sposób, nie doprowadziła do pozbawienia wykonalności czy wzruszenia przedmiotowego nakazu, który w dalszym ciągu zachowuje swoją moc obowiązującą i doniosłość prawną, a nader wszystko może stanowić podstawę prowadzenia egzekucji przeciwko powódce,

4) art. 233 k.p.c. poprzez ocenę stanu faktycznego w sposób wybiórczy bez szczegółowego rozważenia wszystkich okoliczności składających się na sytuację majątkową powódki, oraz okoliczności podpisania weksla i deklaracji wekslowej, jak również ocenę działań pozwanych w sposób subiektywny, bez wyważenia szczegółowych zasad współpracy pozwanej (...) z Bankiem, a w szczególności poprzez:

a) dowolne przyznanie wiary wyjaśnieniom powódki, oraz świadka G. K., jakoby do podpisania weksla miało dojść nie w chwili zawierania umowy kredytowej, ale w bliżej nieokreślonym dniu w 2002 r. podczas gdy, dokumenty złożone do akt niniejszej sprawy dowodzą, że nie istniała możliwość udzielenia jakiegokolwiek kredytobiorcy kredytu za pośrednictwem pozwanej (...) bez ustanawiania stosownego zabezpieczenia wekslowego, co w istocie podważa jakąkolwiek wiarygodność twierdzeń powódki i świadka mających interes w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy w tym zakresie, zaś powódka okoliczności tych nie kwestionowała w roku 2003 r. tj. w czasie wydania przedmiotowego nakazu zapłaty i nie złożyła wobec niego zarzutów,

b) dowolne przyjęcie, że powódka nie miała zamiaru zawarcia umowy z pozwaną (...) S.A. w sytuacji, gdy z zeznań świadka G. K. wynika, iż skierował się on po kredyt właśnie do pozwanej (...), przedstawiając powódce otrzymane blankiety dokumentów, co sprawia, że dzisiejsze przeciwne twierdzenia powódki i świadka w tym zakresie, nie korespondują z przytoczonym faktem wskazując na to, że powódka i świadek mieli, a przynajmniej powinny mieć w chwili zawierania umowy świadomość zobowiązań zaciąganych wobec Banku oraz (...), skoro zapoznali się przez podpisaniem umowy z przedstawionymi im dokumentami,

c) całkowicie dowolne uznanie, że działalność pozwanej (...) oraz pozwanego Centrum Windykacji (...) Sp. z o.o. miało charakter bezprawny, co nie znajduje żadnego potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, w postaci dowodów z dokumentów, które ponadto precyzują sposób działania i zasady współpracy pozwanej (...) z Bankiem, jak również obrazująca na jakich zasadach i warunkach, (...) był uprawniony do wypełnienia weksla wystawianego przez kredytobiorcę, zatem trudno dopatrzeć się tu bezprawności w działaniu pozwanych, tym bardziej, że Prezes Zarządu Spółki (...) S.A. został niewinny od zarzucanych mu czynów przestępczych we wszystkich sprawach karanych, zainicjowanych przez kredytobiorców, który w znakomitej większości takich przypadków po prostu nie zrozumieli treści podpisanych zobowiązań, zatem wszelkie odniesienia do „oszukańczych praktyk (...) należy uznać za bezpodstawne,

d) dowolne uznanie wyłącznie w oparciu o informację o zadłużeniu z okresu od 31.12.2001 roku do 31.05.2012 roku, że pozwana (...) nie miała prawa do wypełnienia weksla wystawionego przez powódkę, albowiem Bank nie dokonywał w tym okresie potrąceń niespłacanych przez powódkę rat kredytowych ze środków pieniężnych pozwanej (...) zgromadzonych na rachunku funduszu gwarancyjnego w sytuacji, gdy powódka zawarła umowę kredytowa nr (...) w dniu 18.10.2000 roku i od następnego miesiąca była zobowiązana regulować raty kredytowe. Tymczasem dokumenty przedstawione przez E. obejmują dopiero okres od 31 grudnia 2001 r., a zatem dopiero po 14 miesiącach od dnia zawarcia umowy kredytowej, a tym samym już po nadejściu terminów wymagalności 14 kolejnych rat kredytu. Ocena Sądu 1 instancji o tyle zresztą zatem całkowicie dowolna, iż została ona dokonana przy jednoczesnym zaniechaniu przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych w piśmie procesowym pozwanej (...) z dnia 24 września

2012 r., zmierzających do wykazania tej okoliczności i jeszcze wyprowadzaniu na tej podstawie całkowicie fałszywego wniosku, iż rzekomo strona pozwana ad. 1 wskazując na zaległości ze wcześniejszego okresu chciała wprowadzić Sąd w błąd;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. - poprzez jego błędne zastosowanie i zasądzenie od pozwanej (...) na rzecz powódki zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego, w konsekwencji całkowicie dowolnej konstatacji, iż:

a) działania pozwanego (...) polegające na wypełnieniu weksla własnego wystawionego przez powódkę i indosowaniu go na rzecz Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. miało charakter bezprawny i zawiniony w sytuacji, gdy wobec faktu wydania właśnie na podstawie tych dokumentów prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie I Nc 608/03 nie jest możliwe dokonanie oceny tych działań (...) jako bezprawnych czy zawinionych, w szczególności mając na względzie moc wiążącą tego prawomocnego nakazu zapłaty,

b) działania pozwanego (...) polegające na wypełnieniu weksla własnego wystawionego przez powódkę i indosowaniu go na rzecz Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. miało charakter bezprawny i zawiniony, albowiem powódka nie miała zobowiązań wobec (...), podczas gdy dokumenty złożone do akt sprawy w postaci umowy agencyjnej oraz zarządzenia Prezesa Zarządu (...), oraz inne fakty przytoczone przez (...) w toku sprawy wskazują zarówno na to, że powódka nie spłacała rat kredytu w terminie i to już od początkowych rat kredytu, jak i na to, że (...) był uprawniony do wypełnienia weksla powódki, albowiem posiadał wobec niej wierzytelności zarówno w związku z potrąceniem przez Bank jego środków z funduszu gwarancyjnego jako poręczyciela za zobowiązanie powódki, jak również z tytułu kary umownej, w związku z zaprzestaniem uiszczania przez powódkę rat kredytowych na rzecz Banku,

c) w ogóle doszło do naruszenia dobra osobistego powódki, skoro ona sama nie spłacała zaciągniętych zobowiązań, co przede wszystkim było punktem wyjścia do dalszych działań wierzycieli w tym pozwanej (...), a następnie pozwanej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. i zostało ostatecznie potwierdzone mocą prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego, zatem trudno tu mówić o odpowiedzialności kogokolwiek za sytuację majątkową powódki spowodowaną prowadzeniem przeciwko niej egzekucji przez Komornika S. na zasadach określonych w obowiązujących przepisach prawa,

d) zachodzi bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy naruszeniem dobra osobistego wskazywanym przez powódkę, a działaniem pozwanej (...) w sytuacji, gdy ustalono w sprawie, że po pierwsze powódka posiadała także inne zobowiązania, w tym wobec (...) S.A. zatem łączna kwota potrąceń dokonywanych przez komornika byłaby niezależnego od tego, czy Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. dochodził spełnienia swojego roszczenia, a po drugie to nie pozwana (...) prowadziła egzekucję przeciwko powódce i to nie ona podejmowała decyzję o wszczęciu tej egzekucji lecz drugi z pozwanych,

2) art. 483 k.c. poprzez dowolne uznanie, że pozwana (...) nie miała prawa do obciążenia powódki karą umową, albowiem ta zastrzeżona jest dla zobowiązań niepieniężnych, gdy tymczasem, zgodnie z węzłem obligacyjnym łączącym powódkę z pozwaną (...), będącym poręczycielem zobowiązania powódki wobec Banku, obowiązkiem powódki było terminowe wywiązywanie się z zobowiązania wobec osoby trzeciej tj. wobec Banku, gdyż to do Banku, a nie pozwanej (...) miała ona płacić raty kredytowe, a zatem wbrew uznaniu Sądu w niniejszej sprawie, kara umowna jako sankcja za takowe postępowanie, nie wychodzi poza zakres przedmiotowego przepisu, a wszyscy kredytobiorcy zawierający umowy od 2000 r. za pośrednictwem pozwanej (...), w tym powódka, składając podpis pod deklaracją wekslową dawały wyraz akceptacji tegoż niepieniężnego zobowiązania do braku posiadania zaległości wobec Banku (...) S.A. w wysokości dwóch rat kredytowych,

3) art. 5 k.c. poprzez całkowicie dowolne uznanie jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego domaganie się przez pozwaną (...) spłaty zadłużenia, nawet dwukrotnie przekraczającego wysokość pierwotnego zobowiązania, w sytuacji, gdy powódka nie regulując w stosunku do Banku wymagalnych rat kredytowych oraz w ten sposób nie

wykonując swojego zobowiązania wobec pozwanej (...) do wykonywania umowy kredytowej wobec Banku, sama naruszała wskazywane przez Sąd zasady współżycia społecznego i w związku z tym nie powinno korzystać z ochrony prawnej.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca (...) spółce akcyjnej z siedzibą w Ł. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa wobec niej oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania, wraz z kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje.

Pozwana Centrum Windykacji i (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. zaskarżyła powyższy wyrok w części zasądzającej od niej kwotę 14.386,66 zł, tj. w zakresie punktu 1 lit. b) sentencji zarzucając Sądowi Rejonowemu:

I. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1/. art. 366 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji pominięcie skutków implikowanych treścią nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w sprawie I Nc 608/03 w kontekście powołanego przepisu, podczas gdy w istocie, roszczenia powódki wobec Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. sprowadzają się li tylko do kwestionowania roszczeń pozwanej ad. 2 objętych wskazanym prawomocnym nakazem zapłaty, od którego to pozwana nie wniosła skutecznie zarzutów, ani też nie podjęła jakichkolwiek innych skutecznych czynności procesowych, które mogłyby doprowadzić do wzruszenia lub pozbawienia wykonalności prawomocnego nakazu zapłaty, co sprawia, iż wyrokowanie w sprawie żądania przez powódkę zwrotu świadczeń zasądzonych od niej na rzecz Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o. prawomocnym nakazem zapłaty, a wyegzekwowanych w postępowaniu egzekucyjnym jest niedopuszczalne, albowiem podważałoby wszelkie podstawy procedury cywilnej i porządku prawnego, nie wspominając już o paradoksie polegającym na tym, że w konsekwencji wyroku Sądu I instancji, powódka mogłaby żądać od pozwanej ad. 2 zwrotu świadczeń wyegzekwowanych przez komornika, natomiast pozwana ad. 2 w dalszym ciągu miałaby prawo egzekwować świadczenia stwierdzone rzeczonym tytułem wykonawczym,

2/. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) dowolne uznanie za wiarygodne zeznania świadka G. K. oraz wyjaśnienia powódki A. K., zwłaszcza w zakresie wskazywanych przez nich okoliczności podpisania weksla i deklaracji wekslowej, w sytuacji, gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów przedstawionych przez pozwanego (...) S.A., jak również z ustaleń zawartych w wyroku karnym złożonym do akt sprawy wynika wprost, że warunkiem udzielenia kredytu za pośrednictwem pozwanego ad. 1, było właśnie wystawienie przez kredytobiorcę weksla in blanco oraz podpisanie deklaracji wekslowej, co następowało zawsze przy podpisywaniu umowy kredytowej, także w przypadku wszystkich innych kredytobiorców, albowiem w przeciwnym wypadku, do podpisania takowej umowy przez pozwanego ad. 1 w ogóle by nie doszło, z czym korespondują ponadto ustalenia dokonane w innych postępowaniach rozpoznawanych z udziałem pozwanej ad. 2 na przestrzeni 2000- 2003 r., do których Sąd I instancji obszernie odnosi się w treści sporządzonego uzasadnienia. Stąd też rodzi się uzasadnione pytanie, dlaczego w takim razie, akurat tylko w tym jednym przypadku - powódki A. K., miałyby dojść do udzielenia jej kredytu, z naruszeniem procedury stosownej przy wszystkich umowach kredytowych zawieranych za pośrednictwem strony pozwanej ad. 2, tj. bez ustanawiania zabezpieczenia wekslowego, nie wspominając już o jakimkolwiek rzekomym późniejszym wymuszaniu złożenia podpisu na wekslu i deklaracji wekslowej po upływie 1,5 roku od zawarcia z powódką umowy kredytowej, które to wyjaśnienia w kontekście zebranego w sprawie materiału dowodowego jawią się jako całkowicie nielogiczne, a wręcz absurdalne, nie znajdujące ponadto jakiegokolwiek innego obiektywnego potwierdzenia, tym bardziej, że powódka, która jak twierdzi została rzekomo zmuszona do podpisania weksla, nie tylko nie złożyła zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w sprawie I Nc 608/03, ale też nie złożyła zawiadomienia do organów ścigania o popełnionym przestępstwie, z którym jak twierdzi miała do czynienia, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że przedmiotowe zeznania nie powinny w tym zakresie zostać uznane za wiarygodne,

b) dowolne przyjęcie, że nie istniało zobowiązanie wekslowe powódki wobec (...) S.A., a tym samym wobec Centrum Windykacji i (...) Sp. z o.o., w sytuacji, gdy przeczy temu materiał dowodowy zebrany w sprawie,

c) całkowicie dowolną i pozbawioną jakichkolwiek faktycznych podstaw ocenę, wskazującą na to, jakoby działanie pozwanego ad. 2 w porozumieniu z pozwanym ad. 1 zmierzało i miało na celu wyłudzenie pieniędzy m.in. od powódki, w sytuacji, gdy wnioski te nie znajdują jakiegokolwiek odzwierciedlenia w materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy i stanowią tylko i wyłącznie najwyraźniej osobiste przypuszczenia sądu 1 instancji, tym bardziej, że zarząd Spółki (...) S.A. został uniewinniony we wszystkich licznych sprawach karnych zainicjowanych zawiadomieniami od kredytobiorców Spółki (...) S.A., kwestionujących legalność wypełnienia i wprowadzenia do obrotu ich własnych weksli, co zresztą potwierdza wyrok złożony do akt niniejszej sprawy,

d) całkowicie dowolne uznanie, iż przedstawiony przez (...) Bank S.A., jako następcę prawnego Banku (...) S.A., wyciąg z rachunku kredytu ratalnego A. K. nr (...) z dnia 18.10.2000 roku, obejmujący jedynie wpłaty za okres 31.12.2001 roku do 31.05.2012 dokonywane wyłącznie za pośrednictwem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Katowicach dowodzi, iż strona pozwana ad. 1 nie miała wiarygodności w stosunku do powódki, gdyż Bank nie dokonywał potrąceń niespłacanych przez powódkę rat kredytowych ze środków pieniężnych strony pozwanej ad. 1 zgromadzonych na rachunku funduszu gwarancyjnego, w sytuacji, gdy powódka zawarła umowę kredytową nr (...) w dniu 18.10.2000 roku i od następnego miesiąca była zobowiązana regulować raty kredytowe, a nie dopiero od dnia 31.12.2001 roku,

3/. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 248 § 1 k.p.c. poprzez:

a) brak zobowiązania Euro Banku (następcy prawnego Banku (...) S.A.) do złożenia do akt niniejszej sprawy dowodów wpłat rat kredytowych z tytułu kredytu ratalnego nr (...) z dnia 18.12.2000 roku za okres od dnia 15.11.2000 roku do dnia 30.12.2001 roku i przeprowadzenia dowodu z tych dokumentów na okoliczność posiadania przez powódkę zadłużenia kredytowego za powyższy okres, za które to zadłużenie majątkowo odpowiadała strona pozwana ad. 2 zgodnie z treścią zawartej z Bankiem (...) S.A. umowy agencyjnej środkami zgromadzonymi na Funduszu Gwarancyjnym, pomimo, że dowód ten miał kluczowe znaczenie w sprawie z punktu widzenia oceny zasadności stanowiska powódki w sprawie, a w szczególności braku istnienia zobowiązania w stosunku do strony pozwanej ad. 1,

b) brak zobowiązania (...) Banku S.A. do złożenia do akt niniejszej sprawy posiadanego przez ten Bank wyciągu z rachunku bankowego kredytu ratalnego A. K. nr (...) z dnia 18.10.2000 roku za okres od dnia 15.11.2000 roku do dnia 31.12.2001 roku, oraz brak przeprowadzenia dowodu z tego dokumentu, na okoliczność zalegania przez powódkę ze spłatą rat kredytu w tym okresie, oraz wysokości tej zaległości mimo, że okoliczność ta miała również bardzo istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy z punktu widzenia oceny zasadności stanowiska powódki w sprawie,

c) brak zobowiązania (...) Banku S.A. jako następcy prawnego Banku (...) S.A., do złożenia do akt niniejszej sprawy wyciągu z rachunku bankowego Zakładowego Funduszu Gwarancyjnego, którego posiadaczem była strona pozwana ad. 1 o numerze 240-811-001 za okres od dnia 15.09.2000 roku do dnia 31.12.2002 roku i przeprowadzenie dowodu z tego dokumentu na okoliczność dokonanych pobrań z tego rachunku na poczet należności kredytowych powódki w tym okresie, w szczególności w sytuacji, gdy Sąd I instancji mimo braku przeprowadzenia dowodu w tym zakresie, całkowicie następnie dowolnie uznaje, iż twierdzenia pozwanej ad. 1 odnośnie istnienia zadłużenia pozwanej mają jedynie na celu wprowadzenie Sądu w błąd;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 410 § 2 k.c. - poprzez jego błędne zastosowanie i w konsekwencji uznanie, że świadczenie wyegzekwowane od powódki na rzecz pozwanej ad. 2 w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego w K., jest świadczeniem nienależnym, w sytuacji, gdy podstawą prowadzenia egzekucji przez pozwaną ad. 2 przeciwko powódce jest przecież prawomocny nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie I Nc 608/03, zaopatrzony w klauzulę wykonalności, który mając moc prawomocnego wyroku, nie został przecież pozbawiony wykonalności, ani też wzruszony w

jakikolwiek inny sposób przewidziany w procedurze cywilnej, co sprawia, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie istniały jakiegokolwiek podstawy do zakwalifikowania świadczeń wyegzekwowanych na podstawie tego nakazu, jako świadczeń nienależnych, stąd też trudno w ogóle mówić o obowiązku zwrotu jakichkolwiek środków przez pozwaną ad. 2 na rzecz pozwanej z tego tytułu.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca Centrum Windykacji i (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa wobec niej oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania, wraz z kosztami zastępstwa procesowego, za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i odrzucenie pozwu wobec niej z jednoczesnym zasądzeniem od powódki na rzecz pozwanej obowiązku zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelacje obu pozwanych powódka wniosła o ich oddalenie jako bezzasadnych oraz o zasądzenie od obu pozwanych na jej rzecz kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu za obie instancje, oświadczając iż nie zostały one opłacone w całości ani części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje okazały się zasadne (apelacja Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. w całości, zaś apelacja (...) S.A. w przeważającej części) i skutkowały zmianą zaskarżonego wyroku.

Zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane w wyniku prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Powyższe ustalenia Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne, uznając za zbędne powielanie ich w dalszej części uzasadnienia. Nadto, na podstawie załączonych do niniejszej sprawy akt postępowania o sygn. I Nc 608/03 toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Sąd Okręgowy poczynił własne ustalenia, iż powódka wniosła zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 10 lipca 2003 r., które jednak zostały odrzucone postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 5 lutego 2004 r. z powodu niezuzupełnienia ich braku formalnego w postaci uiszczenia opłaty sądowej.

Z uwagi na to, że zarzuty podniesione w obu apelacjach w części pokrywają się, w tym zakresie Sąd Okręgowy odniesie się do nich łącznie.

Na wstępie koniecznym jest odniesienie się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania, gdyż wnioski w tym zakresie z istoty swej determinują rozważania co do pozostałych zarzutów apelacyjnych, bowiem jedynie nieobarczone błędem ustalenia faktyczne, będące wynikiem należyście przeprowadzonego postępowania mogą być podstawą oceny prawidłowości kwestionowanego rozstrzygnięcia w kontekście twierdzeń o naruszeniu przepisów prawa materialnego.

W pierwszej kolejności za chybiony należało uznać podniesiony w obu apelacjach zarzut naruszenia przez Sąd I instancji dyspozycji art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie wniosków dowodowych sformułowanych w piśmie procesowym pozwanej (...) S.A. z dnia 24 września 2012 r., zmierzających do wykazania okoliczności mających – w ocenie skarżącej – istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, mianowicie faktu iż wobec braku spłat rat kredytu przez powódkę Bank (...) S.A. (kredytodawca) pobrał należne mu środki pieniężne ze środków zgromadzonych na funduszu gwarancyjnym pozwanej (...) S.A., co z kolei w pełni usprawiedliwiałoby wypełnienie weksla wystawionego przez powódkę.

Należy wskazać, że – wbrew twierdzeniom obu skarżących – pominięcie przez Sąd Rejonowy powyższego wniosku dowodowego, choć faktycznie stanowiło błąd procedowania, to jednak nie miało istotnego wpływu na treść podjętego przez Sąd Rejonowy rozstrzygnięcia. U podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu I instancji legło bowiem ustalenie, zgodnie z którym pozwana (...) S.A. nie miała żadnych podstaw prawnych do żądania od powódki wystawienia weksla, gdyż powódka nie zaciągała wobec niej żadnego zobowiązania. Zatem nawet poczynienie przez Sąd Rejonowy (w przypadku uwzględnienia pominiętego wniosku dowodowego pozwanej) ustaleń, że pozwana (...) S.A., czyniąc zadość jej obowiązkom wynikającym z zawartej z bankiem umowy agencyjnej, jako poręczyciel zobowiązania kredytowego powódki, spłaciła część tego zobowiązania, nie miałyby wpływu na powołane wyżej ustalenia Sądu Rejonowego stanowiące podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia. Ewentualna zapłata przez pozwaną (...) S.A. za powódkę części

jej długu kredytowego, wobec braku zawartej z powódką stosownej umowy, nie dawała pozwanej (...) S.A., jako poręczycielowi cywilnemu, prawa do żądania wystawienia na jej rzecz przez powódkę weksla, ani też nie mogła mieć wpływu na dokonaną przez Sąd Rejonowy negatywną ocenę ważności indosu weksla dokonanego na rzecz drugiej pozwanej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. Powyższy wniosek nakazuje uznać za niezasadny również zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim odnosi się do zaniechania przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych w piśmie procesowym pozwanej (...) S.A. z dnia 24 września 2012 r.

Wyprzedzając w tym miejscu tok wywodów wskazać należy, że powyższej negatywnej oceny zasadności omawianego zarzutu apelacyjnego nie podważa również fakt zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia w toku przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy kontroli instancyjnej.

Odnosząc się do zawartych w obu apelacjach zarzutów naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. należy wskazać, że w myśl powołanego przepisu ustawy Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna ona odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wniosku i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

W kontekście powyższych uwag należy stwierdzić, że – wbrew twierdzeniom apelującego – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd Rejonowy dokonał w przeważającej mierze prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o cały zgromadzony materiał dowodowy i nie naruszył przy tym dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. Przeprowadzona przez tenże Sąd ocena materiału dowodowego w zdecydowanej większości jest logiczna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego, zaś podniesione w tym zakresie w apelacjach zarzuty stanowią w istocie jedynie niczym nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi i nieobarczonymi błędami ustaleniami Sądu pierwszej instancji. Sąd ten poczynił swoje ustalenia faktyczne na podstawie całokształtu zgromadzonych w toku postępowania dowodów, tj. przedłożonych dokumentów, zeznań świadka oraz , powódki, których wiarygodność, rzetelność i prawdziwość została przez Sąd pierwszej instancji oceniona w sposób prawidłowy.

Sąd Okręgowy podziela zasadność powyższego zarzutu skarżących jedynie w zakresie, w jakim Sąd Rejonowy ustalił, że działanie obu skarżących było bezprawne od momentu uzyskania weksla od powódki aż do chwili wyrokowania. Tymczasem, w ocenie Sądu Odwoławczego, o bezprawności można mówić jedynie w odniesieniu do działań skarżącej (...) S.A. związanych z samym faktycznym uzyskaniem podpisu powódki na wypełnionym już wekslu. Bez wątpliwości bezprawnością cechowało się zachowanie przedstawiciela skarżącej (...) S.A. polegające na bezpośrednim naruszeniu jej miru domowego, wykorzystaniu nieporadności życiowej powódki i jej syna oraz przymuszeniu ich do złożenia podpisów na przedłożonym wekslu. Powyższe bezprawne działanie skarżącej (...) S.A. ustało natomiast z chwilą opuszczenia mieszkania powódki przez rzeczzonego przedstawiciela skarżącej. Dalszym działaniem skarżących, będących konsekwencją powyższej wizyty, tj. uzyskaniu na podstawie weksla tytułu wykonawczego i wszczęciu i

prowadzeniu egzekucji przeciwko powódce nie można natomiast przypisać cechy bezprawności, gdyż podejmowane były w majestacie prawa.

Niezasadny jest natomiast kierowany przez skarżących pod adresem Sądu I instancji zarzut dowolnego przyznania wiary wyjaśnieniom powódki oraz świadka G. K. dotyczącym wskazywanych przez nich okoliczności podpisania weksla i deklaracji wekslowej. Sąd Rejonowy prawidłowo przydał powyższym zeznaniom walor wiarygodności wskazując, że są one wzajemnie spójne, logiczne i uzupełniające się. Nadto, co należy podkreślić, korespondują one ze zgromadzonymi dowodami w postaci dokumentów, jak umowa kredytowa nr (...) z dnia 18 października 2000 r. Z treści §§ 1.4, 5.3, 5.4 i 10 tej umowy wynika, że jedynym prawnym zabezpieczeniem spłaty udzielonego powódce przez bank kredytu jest przewłaszczenie na zabezpieczenie ruchomości nabywanych za środki pochodzące z kredytu, tj. zestawu komputerowego. Dodatkowo w treści umowy kredytu zawarte było oświadczenie powódki o poddaniu się wobec banku kredytującego egzekucji prowadzonej na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji wydania ruchomości nabytych za środki pochodzące z udzielonego powódce kredytu. Treść powołanej umowy kredytu stanowiącej podstawę prawną zobowiązania kredytowego powódki w sposób oczywisty przeczy zawartym w apelacjach twierdzeniom, że nie istniała możliwość udzielenia jakiegokolwiek kredytobiorcy kredytu, za pośrednictwem skarżącej (...) S.A., bez ustanowienia zabezpieczenia wekslowego, co następować miało zawsze przy podpisywaniu umowy kredytowej.

Mając powyższe na uwadze nie zasługuje na akceptację również zarzut skarżących dotyczący dowolnego przyjęcia przez Sąd Rejonowy, że powódka nie miała zamiaru zawarcia umowy z pozwaną (...) S.A. Wszak stronami powołanej wyżej umowy kredytowej byli Bank (...) S.A. oraz powódka. (...) S.A., jako osoba prawna, w powyższym dwustronnym stosunku zobowiązaniowym występowała wyłącznie jako podmiot trzeci (agent) obsługujący za wynagrodzeniem sprzedaż ratalną, którego wynagrodzenie płatne było bezpośrednio z kwoty udzielonego przez bank kredytu. Zeznania powódki oraz świadka G. K. jednoznacznie wskazują, że powódka, pomimo iż korzystała przy zawarciu umowy kredytowej z pośrednictwa pozwanej (...) S.A., nie chciała zaciągać wobec tego podmiotu żadnego zobowiązania, a za swojego jedynego wierzyciela na podstawie zawartej umowy kredytowej uważała Bank (...) S.A. Z faktu, iż pozwana (...) S.A. pośredniczyła w zawarciu umowy kredytowej, wbrew jej twierdzeniu, nie sposób jednak wyprowadzić logicznego wniosku, że powódka zamierzała zaciągnąć wobec niej jakiegokolwiek zobowiązanie. Oceny tej nie może zmienić powoływanie się przez skarżącą na jej zobowiązania wobec banku wynikające z zawartej umowy agencyjnej. Powódka, jako kredytobiorca, nie była stroną umowy agencyjnej zawartej pomiędzy bankiem i pozwaną (...) S.A., zatem nie miała wiedzy o jej treści, a tym samym nie mogła uznawać jej postanowień jako źródła swojego zobowiązania wobec pozwanej (...) S.A.

Odnosząc się do podniesionego wyłącznie przez pozwaną (...) S.A. zarzutu naruszenia art. 6 k.c. poprzez uznanie, że powódka udowodniła okoliczności, z których wywodzi skutki prawne, tj. bezprawność działania pozwanej oraz jej winę wskazać należy, że przy naruszeniu dóbr osobistych art. 24 k.c. wprowadza domniemanie bezprawności, co oznacza w odniesieniu do tej przesłanki odpowiedzialności odwrócenie ciężaru dowodu i przeniesienie go z powódki na stronę pozwaną.

Zarzut (...) naruszenia art. 6 k.c. jest częściowo zasadny – skarżąca bowiem w toku procesu nie obaliła powyższego domniemania bezprawności, ale tylko w odniesieniu do naruszenia dóbr osobistych powódki na skutek samej wizyty przedstawiciela (...) S.A. w domu powódki w celu uzyskania od niej podpisu na wekslu. W pozostałym jednak zakresie pozwana (...) S.A., wbrew stanowisku przyjętemu przez Sąd Rejonowy, zdołała wykazać istnienie okoliczności usprawiedliwiających jej późniejsze działanie, tj. prowadzenie egzekucji na podstawie uprzednio uzyskanego tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego nakazu zapłaty z weksla zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

Odnosnie drugiej z przesłanek zasądzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych, tj. winy pozwanej (...) S.A., to obowiązek jej udowodnienia – zgodnie z ogólną zasadą - obciąża powódkę.

Sąd Rejonowy słusznie uznał, że zgromadzony w toku postępowania materiał procesowy dał podstawy do uznania działania pozwanej (...) S.A. zmierzającego do uzyskania od powódki weksla jako zawinionego.

Podzielić należy jednak zasadność podniesionego w obu apelacjach zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. poprzez pominięcie skutków istnienia prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie I Nc 608/03, a tym samym podważanie istnienia zobowiązania stwierdzonego przedmiotowym nakazem zapłaty.

Stosownie do art. 365 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Moc wiążąca na podstawie art. 365 § 1 przysługuje prawomocnym orzeczeniom sądu wydawanym w postępowaniu cywilnym. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że moc wiążąca orzeczenia odnosi się tylko do treści jego sentencji, a nie uzasadnienia (wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, Lex nr 402284).

Związanie stron (oraz wyjątkowo innych osób), o którym mowa w art. 365, polega na związaniu tych osób dyspozycją zawartą w sentencji wyroku skonkretyzowanej, zindywidualizowanej i trwałej normy prawnej wywiezionej przez sąd z norm generalnych i abstrakcyjnych zawartych w przepisach prawnych. Inne sądy, organy państwowe oraz organy administracji publicznej, rozstrzygające w sprawach innych niż karne (§ 2), są związane prejudycjalnie, czyli nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej roszczenia niż zawarta w prejudycacji, ale także nie mogą dokonać odmiennych ustaleń faktycznych.

W świetle powyższego za całkowicie niedopuszczalne i nieznajdujące podstaw w obowiązujących przepisach prawa uznać należy twierdzenia Sądu Rejonowego kwestionujące i podważające moc wiążącą prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie I Nc 608/03. Mocy wiążącej tego orzeczenia, wbrew stanowisku Sądu I instancji, nie pozbawia w żadnej mierze fakt, że w postępowaniu tym Sąd badał jedynie warunki formalne ważności weksla, nie badając żadnych zarzutów ze stosunku podstawowego leżącego u podstaw wystawienia weksla. Z istoty odrębnego postępowania, jakim jest postępowanie nakazowe, wynika bowiem, że w fazie poprzedzającej wydanie nakazu zapłaty (o ile pozew spełnia wszystkie warunki formalne i został opłacony) sąd bada jedynie wartość materialną dołączonych do pozwu dowodów, nie badając materialnoprawnej podstawy żądania. Badanie materialnoprawnej podstawy żądania następuje dopiero po wniesieniu przez stronę pozwaną zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Jeśli zaś strona zobowiązana wg sentencji nakazu zapłaty, jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie, nie zaskarży skutecznie nakazu zapłaty zarzutami, nakaz ten wywołuje skutki prawomocnego wyroku.

Odnosząc zatem powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że nieuprawnione jest stanowisko Sądu Rejonowego, iż pozwana Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. nie może skutecznie bronić się przed powództwem powołując się na działanie na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty. Brak jest również, o czym wspomniano wcześniej, podstaw do uznania za bezprawne działań skarżących w postaci uzyskania na podstawie wystawionego przez powódkę weksla tytułu wykonawczego oraz wszczęciu i prowadzeniu na jego podstawie egzekucji przeciwko powódce. Powódka miała bowiem możliwość zwalczania powołanego nakazu zapłaty dopuszczonymi przez prawo środkami, jednak z tej możliwości nie skorzystała w sposób skuteczny.

Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że w odniesieniu do Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. podstawą prawną oceny zasadności roszczenia objętego pozwem winien być art. 410 § 2 k.c. W efekcie przeprowadzonej kontroli instancyjnej zaskarżonego rozstrzygnięcia Sąd Odwoławczy nie podzielił jednak wyników tej oceny uznając za zasadny zarzut naruszenia przez Sąd I instancji tego przepisu poprzez uznanie, że świadczenie wyegzekwowane od powódki na rzecz skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego w K. (sygn. akt KM 659/04) jest świadczeniem nienależnym.

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel

świadczenia nie został osiągnięty albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Zauważyć zatem trzeba, że nienależne świadczenie jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia, w związku z czym stosuje się do niego przepisy art. 405 - 409 k.c. Nienależne świadczenie odróżnia się od pozostałych przypadków bezpodstawnego wzbogacenia źródłem powstania, bowiem do zaistnienia tego zobowiązania dochodzi w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego, a nie poprzez jakiegokolwiek inne przesunięcie majątkowe, nie będące świadczeniem, przy braku podstawy prawnej świadczenia. Nienależne świadczenie jest zatem szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia, a wspólną cechą dla obu tych instytucji jest uzyskanie korzyści cudzym kosztem. Jednakże jeżeli dane działanie można zakwalifikować w kategoriach spełniania świadczenia, w grę wchodzi świadczenie nienależne, a nie ogólna instytucja bezpodstawnego wzbogacenia. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 września 1997 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III CKN 162/97 opubl. w OSNC 1998, nr 2, poz. 31), dla rozróżnienia obu tych instytucji: „rozstrzygające znaczenie powinien mieć punkt widzenia wierzyciela tego stosunku: czy może on na podstawie rozpoznawalnych okoliczności uważać dane działanie jako świadczenie. W przeciwnym razie może powstać jedynie roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia”.

Pojęcie świadczenia na gruncie art. 410 k.c. co do zasady odpowiada ogólnemu pojęciu świadczenia. W doktrynie wskazuje się jednak na konieczność częściowej modyfikacji tej definicji, uznając, iż przez świadczenie należy rozumieć każde celowe i świadome przysporzenie na rzecz majątku innej osoby, które z punktu widzenia odbiorcy można przyporządkować jakiemuś zobowiązaniu, choćby w ogóle lub jeszcze nieistniejącemu albo nieważnemu. Z kolei przysporzenie rozumieć należy szeroko, jako każde zachowanie prowadzące do wzbogacenia innej osoby (P. K., *Bezpodstawne...*, s. 166 i n.).

W realiach niniejszej sprawy okolicznością bezsporną jest, że wyegzekwowanie od powódki na rzecz skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. kwot objętych w stosunku do niej pozwem miało charakter spełnienia świadczenia – świadczenia o charakterze pieniężnym. Powyższe stwierdzenie wskazuje zatem na istnienie w stanie faktycznym przedmiotowej sprawy pierwszej przesłanki zastosowania normy prawnej z art. 410 § 2 k.c., tj. wystąpienie przysporzenia majątkowego na skutek świadczenia podmiotu zubożonego.

Kolejnym etapem oceny zasadności roszczenia, którego podstawę prawną stanowią art. 410 § 2 k.c. jest określenie podmiotów, które powinny być stroną stosunku restytucyjnego (ich legitymacji procesowej). Stronami stosunku restytucyjnego wynikającego z nienależnego świadczenia są spełniający świadczenie (*solvens*) oraz odbiorca świadczenia (*accipiens*), co pokrywa się z kierunkiem przepływu przysporzenia. Zapłata (przysporzenie *sensu largo*) jest tu zatem tożsama ze świadczeniem. Bezsprzecznie w przedmiotowej sprawie to powódka jest spełniającym (wprawdzie na skutek zastosowanego wobec nie przymusu egzekucyjnego) świadczenie. Okoliczność ta determinuje legitymację procesową czynną powódki w przedmiotowym postępowaniu. Odbiorcą spełnionego przez powódkę świadczenia pieniężnego jest natomiast skarżąca Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. Jest ona zatem drugą stroną stosunku restytucyjnego wynikającego ze świadczenia dochodzonego pozwem, a zatem posiada legitymację bierną do występowania w przedmiotowej sprawie.

Ostatnim etapem oceny zasadności roszczenia dochodzonego na podstawie art. 410 § 2 k.c. jest ocena czy spełnione i dochodzone pozwem od właściwego podmiotu świadczenie jest rzeczywiście nienależne. Dokonana w tym zakresie przez Sąd Rejonowy ocena nie może się jednak ostać.

W myśl powołanego przepisu świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Uwzględniając powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, przyznać należy rację skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o., że w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy dochodzonego pozwem w stosunku do niej świadczenia nie można uznać za świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Powódka w pozwie żąda bowiem

zasądzenia od skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. świadczenia pieniężnego, do spełnienia którego sama była zobowiązana na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w dniu 10 lipca 2003 r. w sprawie I Nc 608/03 i które, wobec braku dobrowolnego spełnienia, zostało od powódki częściowo wyegzekwowane w toku postępowania egzekucyjnego. Powołane wyżej prawomocne orzeczenie sądowe stanowi zatem prawną podstawę świadczenia spełnionego przed wytoczeniem powództwa przez powódkę na rzecz skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. W konsekwencji powyższego ustalenia konieczne było dokonanie przez Sąd Okręgowy zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia w stosunku do skarżącej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o. poprzez oddalenie powództwa w całości.

Dokonując natomiast oceny zasadności powództwa w stosunku do pozwanej (...) S.A. Sąd Rejonowy trafnie przyjął, że podstawę prawną tej oceny winien być art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Podzielić należy przy tym wywody Sądu I instancji co do istoty samej istoty dóbr osobistych, ich rodzaju w porządku prawnym oraz przesłanek ich ochrony (wina, bezprawność, związek przyczynowy).

Sąd Okręgowy podziela również stanowisko Sądu Rejonowego, że w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy w wyniku działania pozwanej (...) S.A. doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki, przy czym zdaniem Sądu Okręgowego naruszonymi dobrami osobistymi powódki są w tym przypadku mir domowy, prywatność i wolność osobista.

Sąd Odwoławczy nie podziela jedynie oceny Sądu Rejonowego co do zakresu działań pozwanej stanowiących naruszenie dóbr osobistych powódki. Sąd Rejonowy ustalił bowiem, że działanie skarżącej (...) S.A. było bezprawne od momentu uzyskania weksla od powódki aż do chwili wyrokowania (kontynuowanie egzekucji przeciwko powódce). W ocenie Sądu Odwoławczego natomiast bezprawnym i jednocześnie zawinionym działaniem skarżącej (...) S.A. było jedynie samo faktyczne uzyskanie podpisu powódki na wypełnionym już wekslu, co jak ustalono w toku postępowania, miało miejsce w jej mieszkaniu w marcu 2002 roku. Weksel został bowiem podpisany przez powódkę podczas niezapowiedzianej wizyty przedstawiciela skarżącej (...) S.A. w mieszkaniu powódki, podczas której zachowywał się on w sposób agresywny, bardzo stanowczy i budzący u powódki i jej syna rzeczywisty strach. Przedstawiciel skarżącej (...) S.A. swoim zachowaniem wywarł na powódkę niedopuszczalną presję skutkującą u niej co najmniej ograniczenie swobody w zakresie powzięcia decyzji i wyrażenia woli co do podpisania przedłożonego (już wypełnionego) weksla. Przedstawiciel skarżącej (...) S.A. wykorzystał przy tym nieporadność życiową powódki i jej syna. Takie zachowanie skarżącej, działającej poprzez swojego przedstawiciela, należy uznać za niewłaściwe zarówno w sensie obiektywnym – jako sprzeczne z zasadami etycznymi i normami obowiązującymi w społeczeństwie, jak i w sensie subiektywnym – jako nie przewidujące, pomimo możliwości i powinności przewidywania, skutku w postaci wkroczenia w sferę dóbr osobistych powódki.

Sąd Okręgowy podziela wyrażone w orzecznictwie sądowym stanowisko, iż nie każde działanie wierzyciela zmierzające do odzyskania długu legalizuje wkroczenie w sferę dóbr osobistych dłużnika. Działanie nadmierne, nakierowane na zastraszenie dłużnika i wywierające silną presję psychiczną, z emocjonalną przemocą nie może być akceptowane (zob. wyrok S.A. w Warszawie z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn. akt VI ACa 84/11, lex nr 863322 oraz wyrok S.A. we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. akt I ACa 31/13, lex nr 1312135).

Powyższe bezprawne i zawinione działanie skarżącej (...) S.A. ustało jednak z chwilą opuszczenia przez jej przedstawiciela mieszkania powódki. Jak już wcześniej wskazano dalszym działaniom skarżącej (...) S.A., będącym wprawdzie konsekwencją powyższej wizyty, tj. zbyciu przez indos weksla na rzecz drugiej skarżącej - Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o., a następnie uzyskaniu przez nią na podstawie weksla tytułu wykonawczego oraz wszczęciu i prowadzeniu egzekucji przeciwko powódce, nie można jednak przypisać cechy bezprawności. Działania te podejmowane były bowiem przez obie skarżące w ramach dozwolonych środków prawnych, które powódka mogła zwalczać również przy wykorzystaniu środków przewidzianych prawem. Okoliczność, że powódka nie zdołała tego skutecznie uczynić nie może jednak stanowić podstawy do uznania tych skarżących działań za bezprawne.

Pomiędzy opisanym wyżej bezprawnym i zawinionym działaniem przedstawiciela skarżącej (...) S.A. a naruszeniem powołanych uprzednio dóbr osobistych powódki zachodzi adekwatny związek przyczynowy. Gdyby bowiem nie doszło do wizyty przedstawiciela skarżącej (...) S.A. w mieszkaniu powódki, nie doszłoby do podpisania przez nią przedmiotowego weksla i nie doznałaby ona całego szeregu negatywnych przykrych doświadczeń.

W przedmiotowej sprawie spełnione zostały zatem przesłanki odpowiedzialności pozwanej (...) S.A. z tytułu naruszenia dóbr osobistych powódki, tj. bezprawność działania pozwanej, objęta domniemaniem prawnym, które – jak wskazano na wcześniejszym etapie rozważań - pozwana zdołała obalić jedynie w części (co do działań zmierzających do uzyskania na podstawie weksla tytułu wykonawczego, wszczęcia i prowadzenia egzekucji przeciwko powódce), udowodniona przez powódkę wina pozwanej oraz związek przyczynowy pomiędzy działaniem skarżącej (...) S.A. a naruszeniem powołanych uprzednio dóbr osobistych powódki.

W kontekście powyższego zarzut apelacji o naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu art. 488 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. jest niezasadny o tyle, o ile kwestionuje sam fakt naruszenia dóbr osobistych powódki. Jest on natomiast zasadny w zakresie, w jakim kwestionuje uznanie za naruszenie dóbr osobistych czynności podjętych przez skarżącą (...) S.A. już po uzyskaniu od powódki jej podpisu na wekslu, tj. jego wypełnienia i indosowania.

Konsekwencją stanowiska Sądu Odwoławczego o ograniczeniu (w stosunku do zakresu przyjętego przez Sąd I instancji) zakresu działań skarżącej (...) S.A. stanowiących naruszenie dóbr osobistych powódki, przy jednoczesnym stwierdzeniu przesłanek odpowiedzialności z art. 448 k.c., musiała być zmiana zaskarżonego orzeczenia wynikająca z ustalenia przez Sąd Okręgowy wysokości sumy odpowiedniej z tytułu zadośćuczynienia.

Zadośćuczynienie, będąc formą rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej, obejmuje swym zakresem wszelkie cierpienia fizyczne i psychiczne, które nie mogą być bezpośrednio przeliczone na pieniądze. Ustawodawca nie wprowadził przy tym żadnych kryteriów, jakimi powinien kierować się sąd przy ustalaniu wysokości należnego poszkodowanemu zadośćuczynienia, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, iż ma być ono odpowiednie. Już z powyższego wynika zatem, iż pojęcie „sumy odpowiedniej” jest pojęciem o charakterze niedookreślonym. Z tego względu w orzecznictwie, a także w doktrynie wskazuje się kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Kryteriami tymi są m.in. wiek poszkodowanego, stopień doznanych cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania, nieodwracalność następstw zdarzenia szkodzącego oraz inne czynniki podobnej natury. Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jaka konkretna kwota jest „odpowiednia”, z istoty swej, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne. Zawsze musi ono opierać się tak na całokształcie okoliczności sprawy, jak i na czytelnych kryteriach ocennych, rzetelnie wskazanych w treści uzasadnienia.

Korekta w postępowaniu odwoławczym przyznanej przez sąd pierwszej instancji tytułem zadośćuczynienia sumy pieniężnej możliwa jest zatem jedynie wtedy, gdy suma ta rażąco odbiega od tej, która byłaby adekwatna do rozmiarów doznanej krzywdy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 maja 2008 r., I ACa 199/08, LEX nr 470056). Już z powyższego wynika, że zmiana wysokości zadośćuczynienia przez Sąd drugiej instancji może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zasądzona kwota odbiega w sposób wyraźny, wręcz rażący, a nie zaś jakikolwiek, od kwoty adekwatnej do rozmiarów doznanej krzywdy.

Ustalając rozmiar krzywdy doznanej przez powódkę na skutek naruszenia jej dóbr osobistych przez skarżącą (...) S.A. Sąd Odwoławczy wziął pod uwagę jej sytuację osobistą, w szczególności wiek, stopień wykształcenia, brak rozeznania w sprawach dotyczących zaciągania zobowiązań cywilnoprawnych a także rozmiar ujemnych przeżyć związanych z doznaniem naruszeniem i ich długotrwałość. Mając na uwadze wszystkie te okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że przyznanie powódce kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia będzie sumą odpowiednią w rozumieniu art. 448 k.c.

Uwzględniając przedstawione powyżej stanowisko Sądu Odwoławczego co do zakresu działań pozwanej stanowiących naruszenie dóbr osobistych powódki zbędne jest odnoszenie się merytoryczne do sformułowanego w apelacji skarżącej (...) S.A. zarzutu naruszenia przepisu art. 483 k.c. Dotyczy on bowiem zasadności obciążenia powódki przez kwotami

składającymi się na sumę wekslową, która to kwestia pozostaje bez wpływu dla oceny zasadności roszczenia powódki wobec skarżącej (...) S.A. o zadośćuczynienie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż obniżył zasądzoną od pozwanej (...) S.A. na rzecz powódki, tytułem zadośćuczynienia, kwotę 50.000 zł do kwoty 10.000 zł, oddalając w tej części apelację (...) S.A. oraz oddalił w całości powództwo w stosunku do pozwanej Centrum Windykacji i (...) sp. z o.o.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. odstępując od obciążenia powódki obowiązkiem ich zwrotu na rzecz skarżących. Sąd Okręgowy po dokonaniu wszechstronnej analizy całokształtu materiału procesowego przedmiotowej sprawy uznał, że w stosunku do powódki zasadne jest zastosowanie dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem ustawy w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo – jak w przedmiotowej sprawie - nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten statuuje zasadę słuszności, będącą odstępstwem od wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Zasada słuszności jest rozwiązaniem o charakterze szczególnym, wyjątkowym i z tego względu niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu, według doktryny, jak i orzecznictwa, zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony.

W rozpoznawanej sprawie przy ocenie podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił trudną sytuację majątkową, w jakiej pozwana pozostaje od dłuższego już czasu, bo od roku 2004 r. na skutek prowadzenia przeciwko niej dwóch postępowań egzekucyjnych, w tym jednego z wniosku pozwanej (...) S.A. W efekcie powyższego powódka z przysługującego jej świadczenia emerytalnego uzyskuje jedynie niepodlegającą zajęciu kwotę ok. 500 zł miesięcznie, która nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb związanych z jej egzystencją oraz na zakup niezbędnych leków.

W ocenie Sądu Okręgowego za uznanie, że w przedmiotowej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. przemawia również ujawniona w toku postępowania bardzo trudna sytuacja osobista powódki, w szczególności jej podeszły wiek oraz zły stan zdrowia zarówno fizycznego, jak i psychicznego.

Wreszcie, nie bez znaczenia jest również okoliczność, iż wysokość zasądzonej na rzecz powódki kwoty tytułem zadośćuczynienia zależała od oceny Sądu, o czym było wyżej.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powódce w postępowaniu apelacyjnym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 15 pkt. 1 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1, w zw. z § 6 pkt 5 i w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) przyznając i nakazując wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi na rzecz radcy prawnego A. M. kwoty po 1.476 zł w postępowaniu wywołanym każdą z apelacji.